

поліграфічне устаткування, шрифти, аналогічні друкарські пристрої та ін.

При «повній» підробці документа наявні наступні ознаки: спосіб нанесення зображень документа не відповідає дійсному, що проявляється у поганій якості зображень захисних сіток, текстів та мікродруку; ультрафіолетовий захист відсутній або не відповідає дійсному.

Проаналізований перелік елементів захисту посвідчення водія та можливих варіантів їх підроблення не є вичерпаним, однак вважаємо, що це основні характеристики способів підроблення відповідних документів.

Отже, підроблення посвідчення водія утворює один з елементів способу вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК України. Аналіз практики засвідчив, що на сучасному етапі при повному підробленні водійського посвідчення переважає термосублімаційний струминний друк високоточного поліграфічного обладнання.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за період 2020 рік – жовтень 2023 року: статистика Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 17.11.2023)

2. Фіалка М. І. Підроблення документів як спосіб ухилення від військової служби (кримінально-правовий аналіз). *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2(19). С. 77–86.

3. ДСТУ ISO/IEC 7810:2008 «Картки ідентифікаційні. Фізичні характеристики» (ISO/IEC 7810:2003, IDT) від 01.01.2010. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 14 с.

Устимчук Владислава Петрівна,

аспірантка наукового ступеня
доктора філософії наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ І ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3 лютого 2022 року Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами безпеки держави та суспільства. Збройна агресія та

військові дії суттєво трансформували криміногенну ситуацію у її якісних та кількісних характеристиках, зокрема що стосується злочинів які скоюються організованими злочинними групами та організаціями.

Безперечно війна надала додатковий інструментарій правоохоронцям який вплинув на запобіжні спроможності правоохоронних органів, але одночасно створила нові можливості для організованої злочинності в формуванні злочинних схем, освоєнні нових нелегальних ринків та передислокації існуючих. Зокрема вони включають до себе способи що раніш не мали широкого застосування, як перевезення комерційних товарів під виглядом гуманітарної допомоги, контрабанду дефіцитних товарів, торгівлю награваними товарами, в тому числі агропромислового сектору. Військовий стан створив безліч можливостей для торговців людьми, особливо жінок та дітей з категорії вимушених мігрантів та внутрішньо переміщених осіб. Значно зріс попит на незаконне вивезення з України чоловіків призовного віку. Контрабандні маршрути змістились до західного кордону України.

Насамперед необхідно об'єктивно визнати, що прийняті напередодні війни зміни в законодавстві та санкційна політика посилення протидії впливу так званих «злочинців в законі» та кримінальних авторитетів, ініційовані Президентом України, дали неоціненний інструментарій правоохоронцям. Завдяки цьому було видворено, притягнуто до відповідальності та нівельовано переважну кількість «злочинців в законі» та кримінальних авторитетів, які в більшості своїй ієрархічно були підпорядковані російській організованій злочинній спільноті, що майже повністю знаходиться під впливом та контролем спецслужб рф. Використання організованого криміналітету і злочинського авторитету в своїх цілях під час нападу та зберігання подальшого контролю ситуації на території України було важливим пунктом плану військових та спецслужб росії.

Безпосередньо перед вторгненням та перший період після вторгнення велика кількість криміналітету та лідерів насамперед міжнародних та етнічних організованих злочинних груп виїхали за межі країни, що обумовило зменшення впливу на криміногенний стан, трансформацію та питому вагу злочинів скоєних у складі організованих злочинних груп.

Треба акцентувати, що з початком війни було введено воєнний стан, а згодом прийняті закони, які змінили Кримінальний кодекс України (КК), посиливши кримінальну відповідальність за ряд злочинів в умовах воєнного стану. Одними з цих законів є Закони

України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» №2113-IX та «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» №2117-IX від 3 березня 2022 року

Із 7 березня 2022 року Законом № 2117-IX внесено зміни до КК щодо посилення відповідальності за злочини за ст. 185, 186, 187, 189, 191 КК, вчинені в умовах воєнного стану. Це основні майнові злочини, які завжди становили значну частину всієї кримінальної статистики в Україні – крадіжка, грабіж, розбій, вимагання, а також розтрата і заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем.

Привертає увагу те, що законодавець уживає дещо різні поняття в ст. 67 КК – «з використанням умов воєнного або надзвичайного стану», а в нових кваліфікуючих ознаках ст. 185, 186, 187, 189, 191 – «в умовах воєнного стану».

У нових редакціях статей 111 (державна зрада), 113 (диверсія) також уживається поняття «в умовах воєнного стану». Водночас Закон № 2113-IX, яким ці статті викладено в новій редакції має назву «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану». Тобто застосовано поняття «дія режиму воєнного стану».

Деякі науковці вже зараз звертають увагу на криміногенний ризик пов'язаний із формуванням у суспільстві доволі значної групи населення із досвідом бойових дій та посттравматичними синдромами, а також на важливість опрацювання напрямку щодо інтеграції осіб, які приймали участь у бойових діях з метою уникнення так званого синдрому комбатанта та нейтралізації злочинів на побутовому ґрунті. Безперечно загальна дезорганізація, спричинена війною, та криміногенна обстановка буде фундаментом для векторів розвитку просунутих форм злочинності, зокрема організованої, але на мій погляд говорити про це ще зарано. Оскільки переважна кількість зазначених потенційно осіб ще перебувають у активній бойовій обстановці і більш актуальними є злочини, що скоюються організованими групами і злочинними організаціями, які використовують особливості воєнного стану на підконтрольній території.

На мій погляд, криміналістична характеристика злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами у довоєнний період і під час початку воєнного стану значно не відрізняється, та

обумовлено насамперед появою нових схем, груп, видів, а головне меншим впливом традиційних злочинських традицій.

Якщо розглядати з точки зору Кримінального кодексу що закріплює поняття співучасті в злочині, найбільш характерні загальні ознаки спільної злочинної діяльності, об'єктивна й суб'єктивна спільність яких вимагає, щоб склади навмисних спільних злочинних діянь, передбачених Особливою частиною КК, ґрунтувалися на визначенні основних положень інституту співучасті. Підвищена суспільна небезпека організованої злочинної діяльності в нормах Особливої частини КК України виражається двома способами. По-перше, організований характер злочинних діянь виступає як один з обов'язкових елементів ряду здебільшого тяжких і особливо тяжких злочинів і, по-друге, учинення злочину в складі організованої групи є кваліфікуючою ознакою значної кількості злочинів, передбачених Особливою частиною КК. До злочинів, що передбачені Особливою частиною КК України, організований характер яких виступає обов'язковою конститутивною ознакою складу злочину, належать: створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255); організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255–2); сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності (ст. 256); бандитизм (ст. 257); створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258–3); створення непередбачених законом воєнізованих або озброєних формувань (ст. 260); групове порушення громадського порядку (ст. 293); масові заворушення (ст. 294); організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч. 2 ст. 317); дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392); піратство (ст. 446); посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів (ст. 181) КК.

Сьогодні в Україні функціонує система багаточисельних державних правоохоронних органів і спеціалізованих підрозділів, які повинні забезпечувати протидію організованій злочинності і корупції. Основним державним органом, що веде активну боротьбу з організованою злочинністю, є кримінальна поліція Національної поліції МВС України. У її складі діють такі підрозділи, що у тій або інший спосіб беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю: підрозділи карного розшуку; підрозділи стратегічних розслідувань; підрозділи по боротьбі зі злочинними, пов'язаними з торгівлею людьми; підрозділи протидії наркозлочинам; підрозділи кіберполіції.

Підрозділи карного розшуку здійснюють надання поліцейських послуг у сферах охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, а також виявлення і розкриття злочинів, розшуку осіб, які їх учинили, документування протиправної діяльності учасників організованих груп та злочинних організацій. Структурним підрозділом апарату центрального органу управління Національної поліції є Департамент карного розшуку, який контролюється та координується заступником керівника Національної поліції відповідно до розподілу функціональних обов'язків. До основних функцій Департаменту карного розшуку, поряд з іншими, віднесено: – організація та координація діяльності підрозділів карного розшуку територіальних органів поліції, спрямовані на захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань; – забезпечення ефективних заходів щодо попередження, виявлення і розкриття злочинів, припинення діяльності стійких суспільно небезпечних організованих груп та злочинних організацій, які впливають на криміногенну ситуацію в державі, викриття злочинної діяльності їх лідерів та кримінальних авторитетів, розкриття серійних, резонансних злочинів і вбивств на замовлення; – організація взаємодії з підрозділами центрального органу управління поліцією, територіальними органами поліції, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, установами, громадськими організаціями, а також правоохоронними органами і міжнародними організаціями у вирішенні питань боротьби зі злочинністю.

Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України (ДСР) – міжрегіональний територіальний орган у складі 151 Розділ IV. Структурно-функціональне забезпечення боротьби з організованою злочинністю кримінальної поліції Національної поліції України. Відповідно до чинних відомчих нормативно-правових актів на підрозділі ДСР покладено такі завдання: – реалізація повноважень Національної поліції України в частині боротьби з організованою злочинністю, злочинністю в органах державної влади та місцевого самоврядування, протидії корупції, захисту прав і свобод людини і громадянина та об'єктів права власності від протиправних посягань, а саме: – виявлення, припинення і попередження незаконної діяльності суспільно небезпечних організованих груп (далі ОГ) і злочинних організацій (далі ЗО), у тому числі в органах державної влади, та місцевого самоврядування, які впливають на криміногенну ситуацію в державі та окремих її регіонах; – здійснення заходів, спрямованих на координацію діяльності підрозділів поліції у сфері боротьби з тероризмом відповідно до компетенції, визначеної законодавством

України; – протидія корупції серед посадових осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», вжиття заходів з метою виявлення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією та їх припинення відповідно до законодавства України; – здійснення оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на здобуття інформації про кримінальні процеси в злочинному середовищі, пов'язані з протиправною діяльністю окремих осіб та злочинних угруповань, схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; – організація та здійснення відповідно до законодавства України заходів захисту працівників ДСР, інших органів та підрозділів Національної поліції України, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України. Науково – практичний коментар, 5 – тевидання, - Харків – 2013.
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
5. Наказ МВС України №687 від 11.06.2015 року «Про затвердження Положення про Департамент карного розшуку Міністерства внутрішніх справ України». URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MVS594>.
6. Наказ Національної поліції України №1077 від 25.10.2019 року «Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань». URL : <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20%D0%9D%D0%9F%201077%20-%2023102019%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%94%D0%A1%D0%A0.pdf>.